

VINKKEJÄ TIETOTURVA-AIHEISEEN ETÄKOKOUKSEEN

Lapset ja nuoret viettävät tänä päivänä paljon aikaa verkossa ja tietoturvasta huolehtiminen on tärkeä taito myös heille. Partiorhmillä on omia ryhmiä niin Teamsissä, Whatsappissa, Facebookissa, Snapchatissa, Discordissa jne. On tärkeää, että ryhmän kanssa sovitaan yhdessä säännöistä ja ymmärretään millaista sisältöä ryhmässä voi jakaa. On syytä myös miettiä etukäteen, miten tulee toimia, jos jotakin sattuu?

Nappaa tästä vinkit tietoturva aiheiseen etäkokoukseen teidän ryhmälenne soveltuvin osin. Voitte käsitellä aihetta myös vain osana kokousta. Tietoturvasta ja muuhun netinkäyttöön liittyvästä on hyvä käydä avointa keskustelua niin lasten kuin johtajien kesken.

Sudenpennut ja seikkailijat

Johtajalle hyvää materiaalia, joihin kannattaa tutustua etukäteen ja joita voi hyödyntää kokouksien sisällöissä:

Kyberturvallisuuskeskus:

https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/sites/default/files/media/publication/Turvallisesti_netissa_lastenopas.pdf
<https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/ohjeet-ja-oppaat/tekemista-lapsille>

MLL:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/7-9-v/7-9-vuotias-ja-median-kaytto/>
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/9-12-v/9-12-vuotias-ja-median-kaytto/>

Mediataitokoulu:

<https://www.mediataitokoulu.fi/lapsetjamedia.pdf>

Alkuleikkivinkki

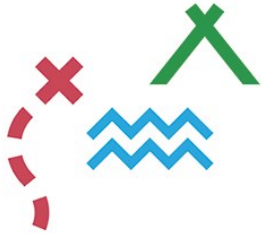
Johtaja sanoo väittämiä ja ryhmänjäsenet reagoivat niihin, mikäli väite pitää heidän kohdallaan paikkansa.

- Olen käyttänyt nettiä tänään: hypi 10 hyppyä yhdellä jalalla.
- Tiedän, millainen on hyvä salasana: pyöri kolme kertaa itsesi ympäri.
- Olen keskustellut aikuisen kanssa netin käytöstä: mene kyykkyy viisi kertaa
- Tiedän, mikä on kiristysviesti verkossa: näytän peukkua alas.

Voitte keksiä omia väittämiä ja liikkeitä. Ottakaa huomioon, jos joku ei lähtökohtaisesti pysty tekemään jonkinlaista liikettä.

Muita vinkkejä

- Tietoturvasta: johtaja kysyy tietävätkö ryhmänjäsenet mitä tarkoittaa tietoturva? Katsokaa, video HS Lasten uutisten video: <https://www.youtube.com/watch?v=yNSqoay1CCQ>
- Turvallisesti netissä: johtaja kysyy ryhmänjäseniltä tietävätkö he mitä tarkoitetaan sillä, että netissä ollaan turvallisesti? Katsokaa Tasaseks:n video: <https://tasaseks.fi/videot/turvallisesti-netissa/>
- Johtaja tekee Kahoot-pelin seuraavilla kysymyksillä:

- Nettiin julkaistuissa kuvissa on ok näkyä: **a)omat kasvot** b) henkilötunnus c) oma kotiosoite/talo d) muita ihmisiä joilta ei ole pyydetty lupaa
- Hyvä salasana on: a) oma nimi b) Salasana1234 c) se joka minulla on kaikkialla **d) HöyryKattila1956!**
- Jos tuntematon ihminen lähestyy minua netissä ja pyytää kaveriksi: a) hyväksyn ja sovin tapaamisen hänen kanssaan **b) kerron asiasta vanhemmilleni ja yhdessä katsomme hyväksymmekö hänet*** c) hyväksyn ja kerron hänelle henkilötietoni d) hyväksyn ja enkä kerro vanhemmilleni
- Kaverini pyytää kertomaan salasanani: **a) en kerro ja kerron miksi** b) kerron tietysti c) kirjoitan sen hänelle ylös
- Netissä kiusaaminen on yhtä lailla kiusaamista: a) ei **b) kyllä**
- Ei pidä uskoa kaikkea mitä netissä lukee tai sanotaan: **a)kyllä** b)ei

*johtajan kertoo, että myös ensimmäiset viestit on hyvä kirjoittaa vanhempien kanssa ja kertoa tuntemattomalle ihmiselle, että vanhemmat ovat mukana kirjoittamassa viestejä. Lähtökohtaisesti tuntemattomien hyväksyminen kaveriksi on aina riski. Jos vanhemmat eivät osaa auttaa asiassa kehoitetaan lapsia kysymään asiaa, vaikka omalta johtajalta. Yksin ei pidä kuitenkaan tuntemattomia koskaan hyväksyä kaveriksi!

Keskustelkaa Kahootin kysymyksistä yhdessä. On tärkeää, että ryhmänjäsenille jää turvallinen olo pelistä. Johtaja voi tehdä myös omia kysymyksiä.

- Seppo.io:sta löytyy peli ”SP tietoturvapeli sudenpennut ja seikkailijat”, jonka voi kopioida ja pelata!

Tarpojat

Johtajalle hyvää materiaalia, joihin kannattaa tutustua etukäteen ja joita voi hyödyntää kokouksien sisällöissä:

MLL:

<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/12-15-v/12-15-vuotias-ja-median-kaytto/>

Pelastakaa Lapset:

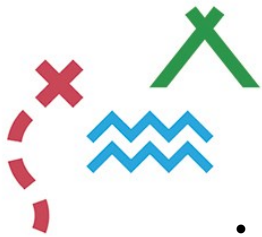
<https://www.pelastakaaLapset.fi/ajankohtaista/kampanjat/turvallisesti-verkossa/ohjeetnuorille/>

Kyberturvallisuuskeskus:

https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/sites/default/files/media/publication/Turvallisesti_netissa_lastenopas.pdf

Vinkkejä

- Katsokaa MLL:n Turvallisesti verkossa- video: <https://www.youtube.com/watch?v=JvcxIGfG7Mo>
Voitte katsoa videon myös pätkissä ja keskustella jokaisen osion jälkeen ennen kuin siirrytte seuraavaan. Johtaja siis pysäyttää videon jokaisen osion jälkeen. Esim.” Lapsi ja nuori netinkäyttäjänä” päättyy kohdassa 00:45 ja seuraava osio alkaa.
- Keskustelkaa yhdessä:
 - kenelle puhua, jos epäilee joutuneensa tietomurron tai identiteettivarkauden uhriksi?
 - häpeästä. Huijatuksi tuleminen voi hävettää paljonkin, mutta siihen ei ole syytä!
 - keskustelkaa millaisia kuvia kannattaa julkaista verkossa. Voitte käyttää keskustelun herättelyyn esimerkiksi tätä Nuortennetti testiä: <https://www.nuortennetti.fi/netti-ja-media/mediataidot-kuntoon/kuvien-abc-testi/> tai johtaja voi näyttää muita vastaavia kuvia.
- Johtaja tekee Kahoot-pelin seuraavilla kysymyksillä:
 - Nettiin julkaistuissa kuvissa on ok näkyä: **a)omat kasvot** b) henkilötunnus c) oma kotiosoite/talo d) muita ihmisiä joilta ei ole pyydetty lupaa

- Hyvä salasana on: a) oma nimi b) Salasana1234 c) se joka minulla on kaikkialla **d) HöyryKattila1956!**
 - Jos tuntematon ihminen lähestyy minua netissä ja pyytää kaveriksi: a) hyväksyn ja sovin tapaamisen hänen kanssaan **b) kerron asiasta vanhemmilleni ja yhdessä katsomme hyväksymmekö hänet*** c) hyväksyn ja kerron hänelle henkilötietoni d) hyväksyn ja enkä kerro vanhemmilleni
 - Kaverini pyytää kertomaan salasanani: **a) en kerro ja kerron miksi** b) kerron tietysti c) kirjoitan sen hänelle ylös
 - Netissä kiusaaminen on yhtä lailla kiusaamista: a) ei **b) kyllä**
 - Ei pidä uskoa kaikkea mitä netissä lukee tai sanotaan: **a) kyllä** b) ei
- Seppo.io:sta löytyy peli tarpojille nimellä ”SP tietoturva tarpojat.” Kopio ja pelaa sellaisenaan tai muokkaa.

Samoajat ja vaeltajat

Vinkkejä

- Keskustelkaa millaisia kuvia kannattaa julkaista verkossa. Voitte käyttää keskustelun herättelyyn esimerkiksi tätä Nuortennetin testiä: <https://www.nuortennetti.fi/netti-ja-media/mediataidot-kuntoon/kuvien-abc-testi/> tai johtaja voi näyttää muita vastaavia kuvia.
- Tutustukaa yhdessä ja keskustelkaa aiheesta: <https://www.pelastakaaapset.fi/ajankohtaista/kampanjat/turvallisesti-verkossa/ohjeetnuorille/>
- Tutustukaa Kyberturvallisuuskeskuksen sivuihin: <https://www.kyberturvallisuuskeskus.fi/fi/ajankohtaista/ohjeet-ja-oppaat/ohjeet-ja-oppaat-yksityishenkilöille> jakautukaa pareihin tai pienryhmiin ja valitkaa oppaan aiheesta yksi, johon perehdytte ja josta teette toisille esityksen. Esitys voi olla esimerkiksi: powerpoint, video, kahoot. Esitelkää esitykset toisille.
- Miettikää omia mahdollisia ryhmiänne somessa ja eri palveluissa. Ovatko ne turvallisia? Keillä on pääsy tietoihin ja millaisten salasanojen takana tiedot ovat?
- Ryhmänjohtajille (ja miksei myös muille) aiheeseen liittyvä peli Seppo.io:ssa ”SP tietoturvapeli ryhmänjohtajille”.
- Käykää yhdessä läpi:
<https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/tietoa-meista/henkilötietojen-kasittely/kaytannon-tietosuojaesimerkit/>
<https://www.partio.fi/suomen-partiolaiset/tietoa-meista/henkilötietojen-kasittely/>